

ČASOPIS S PODOBAMI ZA SLOVENSKO MLADINO.

Štev. 12.

V Ljubljani, 1. decembra 1891.

Leto XXI.

Ozdraveli učenec.

Prebil sem bolezen in moč se vrnila,
 V učilnico idem spet danes na pot.
 Rešila me božja je roka premila,
 On čul je nad mano, življenja Gospod.

Preljuba vi mati, kakó ljubeznjivo
 V bolezní ste vedno skrbeli zamé.
 Ne morem izreči, kar čutim preživo,
 Hvaležnosti moje kípí vam sreé.

Pri meni sedeli po dnevi, po noči,
 Zavijali skrbno v odejo gorkó.
 Zdravil mi dajali, pot brisali vroči,
 Dobrotljivi Bog vas bo plačal zató.

Továriše v šoli pozdravil bom drage,
 To bode vriskanje, prísrečna radóšt.
 Zahvalim se danes vam, duše preblage,
 Ki k bolnemu prišli, mi lajšat, bridkóšt.

Ve knjige ležale zaprte ste v koti,
 Ko v postelji jaz sem vzdihával bolán.
 Zdaj čítal bom pridno, ko nič me ne moti,
 Učil se, ponavljal bom slehární dan.

O zdravje preljubo, kakó te bom cénil
 In varoval skrbno, najdražji zaklád!
 Zdrav dečko nikoli ne bom se polénil.
 Učil se in delal iz srca bom-rad.

Fr. Krek.

Povrnil se je srečno.

(Božična črtica; spisal P. V—ý.

ima je, da vse pôka. Zemljo je pokrili debel sneg in vesel je, kdor je pod streho. Saj je pa tudi ni žive stvari na ulici. Nù, kdo bi pa tudi bil zdaj zunaj? Saj ima vsakdo danes obilo opravila. Žene pekó povitice, božičnjake, možki pospravljajo to in óno, a otroci, ti dobri otroci, pripravljajo jaslice. Ljudje božji, saj je nocoj sveti večer!

Stopimo v to prijazno hišico, ki je prva v vási. Ej, to je tukaj opravila. Mati in vže odrasla hčerka Anica vrtita se v kuhinji, oče se greje pri peči, a Janez in Jožek sučeta se okolo jaslic. Malo velika sta vže, to je res, ali za tako nedolžno veselje ni človek nikoli prevelik.

Naposled je vže vender mir. Mati in Anica sta dovršili svoj posel, brata sta razpoložila pastirce, stemilo se je in zbrali so se vsi okolo gorke peči. Napravijo luč, pokleknejo in odmolijo sv. rožni venec. Potem nekoliko povečerjajo — strog post je danes, saj bode pa jutri vsega dosti. Po večerji se razvrsté, jedni okolo gorke peči, drugi so pri jaslicah. Saj se na badnji večer takó lepo pripoveduje.

— Mati, kakó je vže bilo takrat? — oglasi se Anica. — Koliko let je vže od tega?

— Dvanajsto leto teče, če me spomin ne moti, ali ne Andrej?

— Saj bode res nekako takó!

— Mati, dajte povejte! — prosita brata.

— Nù, pa povem. Bil je ravno badnji večer, kakor danes, le žalost je bila v hiši, ker so nam tam po letu poklicali očeta na vojsko. Prosili smo vsi za njega — ali niso nam ga pustili. Kaj naj začnem jaz sirota sama s tremi malimi otročiči? Plakala sem, a vi še niste razumeli, kaj je to, če gre oče na vojsko, ali on je odšel — moral je oditi.

— Saj je bilo tudi meni hudo! — oglasi se oče pri peči.

— Verujem, verujem. O jej, koliko sem prestala od takrat, koliko sem prosila, da se vaš oče zdrav povrne. Prihajali so po večkrat listi od njega, ali, ko se je vnel boj, potem je najedenkrat prenehalo vse pisanje. Kakor strela iz jasnega neba zadela me je vest Mihotovega Janeza, ki je pisal domóv tudi o mojem možu. Pisal je: pri nekem napadu ga je videl, kako je bil ranen — potem so pa morali óni dalje, a on, vaš oče je ostal menda na bojišču in žalostno poginil, ker ni slišal o njem nobenega glasú več. — Oj uboge sirote mene in vas otročiči moji! Kdo vas bode zdaj hranil, kdo za vas skrbel — mislila sem si, — ker kaj bi jaz sirota sama brez vašega očeta?

Bilo je ravno tako na badnji večer. Od drugod so se slišale vesele pesni, a jaz sem tiho ihtela in pripravljala borno večerjo. Spominjala sem se prejšnjih svetlih večerov, kako smo jih preživeli skupaj v veselju in nisem vedela, kaj naj začnem. A vi ste se stiskali okolo peči, otročiči moji!

V tem trenutku pride nekdo k nam; mislila sem si, da je sosedov kdo ter pripravljala dalje večerjo. —

— In to je bil naš dobri oče! — ogласi se Anica. — Spominjam se še celó jaz ónega veselega večera, mati. Bratca sta dremala, a jaz sem poslušala božične pesni, ki jih je bilo slišati iz sosedove hiše — kar stopi popotni mož v sobo, rekoč:

— Dober večer, otroci! —

Komaj je izpregovoril te besede, spoznala sem takój našega dobrega očeta in skočila k njemu:

— Oče, oče, ali ste prišli! —

V tem sta se prebudila tudi bratca in zagledavši tujega moža začela sta se jokati.

— Janezek, Jožek, oče je prišel! — hitela sem veselo pripovedovati. Komaj sta ga spoznala. V tem ste prišli tudi vi mati v sobo in skoraj niste hoteli verjeti, da je res prišel oče. A oče, oče bil je domá — — —

— Saj je res čudno, da sem se vrnil. — Ko me je takrat podrla turška krogla na tla, stemilo se mi je pred očmi, da sem kar obležal. Zbudil sem se v bólnici. Težka je bila rana, vender ne smrtna. Pisal bi vam bil preje, ali nádejal sem se, da me pusté za zmiraj domóv. In takó je tudi bilo. Ej, da sem jaz vedel, da je domá taka žalost, pisal bi vam bil popreje — — —

— Nù, zdaj je vže vse prestano, hvala Bogu, oče, da vas imamo. Bog vas ohrani še dolgo, dolgo let! — hiteli so vsi v jednem glasu.

Zazvonili so vaški zvonovi, dečka sta prižgala svečice okolo jaslic in zadonela je tudi v tej prijaznej hišici vesela božična pesenca:

„Oj dete nebeško, ozri se na nas,
In milo nas vodi v življenji ves čas!
Daj lepo živeti, te zvesto ljubiti
In nekdam po smrti v nebesa nam priti!“

Zvenela je ta pesenca ne samó v tej borney hišici, nego v srcih vseh, kateri so jo prepevali, a na nebu so zatrepetale svitle zvezdice — — —

Iz naše vasice.

(Piše —è.)

IV.

m, ni ravno tako neprijetna ta toliko preklicana zima. Posebno otroci se nimajo čemu pritožiti. Po zimi se zberó okrog domače peči, smucajo se okrog dobre babíce ali zgovornega dedeka, če ga imajo, igrajo svoje igre, zapojó si kako pesenco, pokregajo se tudi časih malo med sebjó in obirajo suhe krlhje, razrežejo pisano jabolko in tolčejo orehe ali pa lešnike. In sv. Nikolaj, Božič

jaslice, tepežen dan, — ali ni vse to po zimi? Pa bi se potem še jezili na zimo? Res, v šolo se časih malo nerado gre, ker domača peč takó ljubeznivo greje, pa saj so škornjice na nogah, kučma na glavi, torba na hrbtu, in lahko stopiš tudi v največji sneg. Nù, pa képanje, sneženi mož in potlej se še podričaj malo tam po zamrznjenem potočku, kaj ste na to pozabili? Ej tudi zima je otrokom vesel in prijeten čas!

Tudi mi smo se veselili zime. Da ste nas videli, s kakim veseljem smo pozdravljali prvi sneg in lovili zvezdičaste snežinke, nosili jih na dlani v sobo, da jih pokažemo materi, kako so lepo narezljane! Ali nagajale so nam, nagajale. Komaj smo stopili v vežo, bila je snežinka vedno manjša. Mi na vrata v sobo k materi, a na dlani ostala je le kapljica in mati ni ničesar videla. Raca na vodi, vsaka se pa vender ne bode izpremenila v kapljico — mislili smo si, nosili jih drugič, tretjič v sobo — ali vse zamán. Jezili smo se na nje, dokler nam in mati povedala, da se snežinke in gorkota želó sovražijo ter snežinka, da jih gorkota ne vidi, precej skrije svoja krilca, izpremenivši se v kapljico vode.

O jémnasta, pa še zaradi nečesa družega smo se veselili zime. Mar mislite, da zaradi ptičic, katere so prihajale po zimi vsak dan po dvakrat k nam v goste? Dà, dà, tudi to nas je veselilo, ko smo delili suhe bučne-koščice, žito, konoplje in drobtine ónim ponižnim taščicam, sinicam cicifújkam, rumenim strnadom, čopastim skorjančkom in nadležnim vrabcem. Vender nečesa družega smo se veselili? Morda kepanja in drsanja? Dobro, dobro; vender tudi to še ni bilo naše največje veselje. Ali morda sv. Nikolaja in njegovih darov? Kdo pravi, da nè, pa vender — — — Toraj česa smo se veselili? Saj ne uganete!

Nù, dedeka, našega dobrega dedeka iz Toplice. Kako, da se niste mogli tega domisliti? Vsakega leta, ko je listje odpalo in ko je začel naletavati prvi sneg, takrat nas je obiskal naš dedek in ostal pri nas nekoliko dnij. O jej, to smo ga vže težko pričakovali. Če je le nekoliko zakasnil, vže je bil križ! Saj ni obolel dedek? kaj vender dela? saj zna, da ga težko pričakujemo. Ali nè, mamica, da pride? Morda pa vže gre — — in hajdi, teci na hribček, od koder se je videlo daleč na cesto, ne korači li po njej naš dedek. Naposled smo vender ugleдали velikega moža z bisagami na ramenu in z veliko palico v roci. Korakal je enakomerno, počasi. On je! on je! — vzkliknili smo in teci, teci mu naproti, da nas ne bi dohitel niti veterček. Skoraj smo bili pri njem.

— Dedek, dober dan, ali ste prišli? Zakaj vas ni bilo tako dolgo? Ste li kaj prinesli? Bili smo pridni! — hiteli smo vsi v jeden glas.

Dedeku so se vže od daleč ustnice krožile na smeh, ali delal se je, kakor, da nas ne vidi, še le ko smo ga ulovili jeden za roko, drugi za palico, tretji za bisage in mu zaprečili pot, takrat nas je pogledal in dejal:

Nù, ali ste tù, nagajivci moji mali? Kaj pa domá, vse zdravo? Ali mislite, da gre dedek ondaj od doma, kadar se njemu poljubi? Pospravi še to in óno, pogledaj semkaj, pogledaj tjà in še vedno kaj pride. —

— Stopite, stopite dedek malo hitreje — prigoovarjali smo zopet mi, pogledovaje skrivaje na polne dedekove bisage. Hm, videli bi vže radi, kakó se bode óno tam notri razdelilo. —

— Stara leta, stare noge — mrmral je dedek. — In Toplice niso blizu! —

— Dedek dajte, bodemo vam mi pomagali — prosili smo zopet in nismo preje mirovali, dokler ni dedek odložil svojih bisag, palice in druge ropotije. Meni so pripale bisage, težke so bile, ali bile so mi sladko breme. Tolažil sem se, da ni več daleč do doma. In domá — — —

Prispela je naša procesija naposled blizu doma. Roditelja, čuvši, da gre dedek, prišla sta mu naproti.

— Niste nas pozabili, oče? —

— To bi bilo lepo! — smijal se je dedek. — Dokler še takó-le po malem krevsam, se me še vedno lahko nadjate. Ej, dolgo pa ne bode več takó, kaj bi tisto. —

In prišli smo počasi razgovarjaje se v sobo. Nekako ponosno sem položil one bisage na mizo. Dedek je sedel k mizi in začel počasi razkladati svoje darove.

— Toraj, kje vas je kaj, morda se najde kaj tudi za vas! — dejal je, kakor, da nas ne vidi, da-si smo vsi verno upirali oči zdaj v dedeka, zdaj v bisage. Nasmehnil se je dedek in izvlekel nekoliko lepo rudečih jabolk ter nam jih razdelil. Za njimi se je pokazala mala vrečica; bile so v njej suhe češplje. Hm, imeli smo jih tudi mi domá, ali dedekove so bile mnogo bolje, slajše. Vrečica se je zadela nekam in zaropotalo je nekaj — ahá orehi in lešniki. Ej, ej to nas je razveselilo, ne toliko mene, kolikor moje bratee in sestrice, jaz sem se vže potoma poučil o vsebini bisag, ker sem jih počasi od gori do doli pretipal. To, kar se je pokazalo do zdaj iz vrečice, bilo je za zobé. Vender pokazalo se je še nekaj, o čemer nisem vedel niti jaz ničesar. In kaj je bilo to? Bila sta dva rumena cofká, kakeršne nosijo vojaki na meču in to le óni, kateri so nekaj višjega. Naš dedek je oskrboval vojake, ki so se prihajali kopat na Toplice, in nama je óno preskrbel. In to ni bilo, kar si bodi! Znal sem, da se bode óni cofék prav podal mojej lesenej sabljici in uverjen sem bil, da me vaški otročaji, ko se prvič povrnem med nje, izvolijo za poveljnika — in, da to niso male stvari, bodete mi sami radi priznali. Sestrici sta dobili vsaka po jedno puničko in bili sta lahko zadovoljni. To je bilo krika in upitja, smijanja in veselja.

Na vse zadnje privlekel je dedek tudi nekaj za očeta iz bisag — bil je majhen barilček (sodček). Povlekel je z roko jedenkrat gori in doli ter dejal:

— Na Ljubnem je vzrastlo. Tak ne bode, kakeršen je vaš Hrvat, vender božji dar je. Nù, za silo človeka pa tudi malo pogreje. Bodi za poskušnjo! —

Da se je dobila kaka malenkost tudi za mater, ni mi treba pripovedovati. Saj je bil dober možiček ta stari naš oče — na nobenega ni pozabil.

Precej jih je imel vže na hrbtu, naš dedek, saj se je rodil takrat, ko se je pisalo tisoč osemsto, nič več, nič manje. Ne bi mu jih toliko prisodil, največ kakih dobrih šestdeset. Lice mu je bilo res vže malo nagubano, vender je še vedno hodil ravno in po konci, a na glavi ni imel niti jednega sivega lasú. Pomnil je Francoze, Črnega Jurija in lakoto na Kranjskem. Do nedavna je grizel, kakor se je sam izraževal, tudi tisto glasbeno orodje, kateremu rekajo klarinét. Na nobenej bolj imenitnej ženitnini niti kakej drugej slavnosti od Novega mesta pa do Kočevskega mesta ni manjkalo njega. Takrat so povsod vabili le topliške godce. Dà, še celó v Črnomelj je prišel koledovat. In povsod so ga spoštovali in ljubili, in kako bi ga tudi nè, saj je bil pošten in moder mož.

A mi otroci smo ga slušali, rekel bi skoraj bolje, nego li roditelja, a le prekmalu je prišel zopet čas, da mu je bilo odriniti. — Bodete se peljali, oče! — dejala sta roditelja.

— Tega né, tega, — branil se je on. — Dokler morem, bodem hodil, a kadar ne bodem mogel, me pa ne bode. — Nismo ga mogli prisiliti, da se odpelje.

Bile so vsem solzé v očéh, ko je odhajal. In kaj bi nè, saj smo ga ljubili. Stiskali smo mu velike, koščene roké in mu govorili:

— Pa skoraj pridite zopet, oče! —

— Ej, k letu, ako bodem še med živimi, ako me pa ne bode, pa kaj zató, saj se vidimo vsi jedenkrat gori. —

Spremili smo ga. Rekli smo: do róke gremo! — a šli smo do gozda. Nismo se mogli posloviti od njega, tako nam je bil mil in drag. In ko le nismo mogli več z njim, stali smo še dolgo in gledali za odhajajočim.

— Dedek, dedek, pridite skoraj! — zakričali smo in mu mahali z rokami. — Z Bogom! z Bogom! —

In odšel je v božjem imenu.

Prihajal je še več let, ker mu starost ni mogla ničesar. Vselej, ko smo se poslavljali, mislili smo, da se vidimo zadnjikrat. Pa je le še prišel. Nazadnje ga pa vender ni bilo.

Kar tam jedenkrat na vzpomlad je oslabel. Na sv. Ane dan, ko je na Toplicah velik shod, odpeljali smo se z materjo, da ga obiščemo, a izpremenil se je bil zeló. Zlezel je kar najedenkrat nekako v dve gubi, a tudi glave se je prijelo ivje. In pokašljeval je.

— Bodete prišli, dedek, kaj nè? —

— Ej dete, dedek je oslabel in šel bode ne doli k vam, nego pod zemljo — dejal je dedek smijoč se.

Nisem mogel nič prav verjeti, da bode dedek umrl. Pojnil pa nisem, zakaj je bila mati mej potjo, ko smo se vračali domóv, takó tiha in žalostna. Zнала je ona dobro, da dedek govori resnjico.

Ni mogel več v trgatev na Ljubno, da-si je ónega leta dobro obrodilo. Moral je v postelj. Slabel je od dne do dne. In ko se je zemlja zopet oblekla v belo obleko, takrat je zaspal za zmiraj. Sedem in osemdeset jeseni je preživel in mislim, da je to dosti!

Bodi mu zemljica lahka!

V.

Skoraj smo se snega naveličali. Nù, saj ga je pa tudi bilo, kamor si okó obrnil. Pritiskal je strehe, upogibal drevesa, pokril cesto, zagrnil vrtove in polje, povsod le sneg, sneg, beli mrzli sneg. Pa še vedno je naletaval, izvestno vsakega dne po jedenkrat, često pa tudi po ves dan neprestano. Še solnčece se je nanj jezilo in se ni kar nič več pokazalo.

Sv. Nikolaj je prišel in odšel. Pač izpremenljivo je to otročje sreé. Sprva smo le po njem popraševali, šteli tedne in dneve, ko je pa prišel in nas prav po gosposko obdaroval, ni več nobeden govoril o njem. In kakó bi tudi, saj je bilo toliko dela, a čakalo nas je novo veselje: sveti Božič z jaslicami.

Nekega jutra je otrešel sneg pred našimi vrati in stopil v sobo stari Gágelj sè svojo krošnjo. Postavil je koš na klop, odložil grčasto, podkovano palico, pomencal z rokama, potem pa vanje huknil, rekoč: „Dète šembraj, ali je mrzlo! Nù, mati ali bo kaj trgovine? Imam drobne in debele šivanke, pisane trakove, zapóne, glavnike in krtače, konca belega in črnega, vzemite kar celo kolesce, dišeče milo, papirja, kakeršnega vam le srcé poželi, novih pastircev, ptičjega mleka, žabjega perja in polževe krvi. Nù mati, kupite, kupite!“ —

— Ne bode nič, imamo še vsega; pa morda bi se še kaj kupilo, ali denarja ni, denarja! —

— Kar tako pa vender ne pojdem, da bi kar nič ne trgovala. Morda se pa vender kaj tudi za vas najde, — ugovarjal je Gágelj, začel odpirati predalčke in razkladati po mizi svoje blago.

Obstopili smo mater, vlekli jo za zástor (predpasnik) in roke in šepetali:

— Mama pastircev in papirja! —

— Ne bodite sitni, saj imate še lanjske!

— Oj, ali ti so takó lepi, poglejte jih no mama, večji so, a lanjski so vže vsi zaprašeni. Ali ne mama, da jih kupite? — prosili smo in vlekli mater k mizi.

— Vidite mati, še nikoli nisem imel takega blagá, prav iz glavnega mesta sem ga dobil. Še v Metliki takih stvari ne dobodete! —

— Pastirce, mama, pastirce! Bodemo takó ubogali — hiteli smo.

— Nù, koliko pa so? — vprašala je mati in jih jela ogledavati, a mi, vedeli smo dobro, da jih bomo dobili.

— Po štiri novčiče jeden list! —

— Predragi! — rekla je mati in spustila pastirce.

— Kaj, predragi? — zagovarjal se je Gágelj. — V Metliko pojdite in dali bodete zá-nje groš. Ej, saj jih tudi jaz ne bi mogel tako dajati, da jih ne dobivam iz glavnega mesta! —

— Kupite, kupite mama! — prosili smo.

— Ej naj pa bode, jednega vzamem, ali pridni mi bodite! —

— Bodemo, bodemo, zlata mama! —

— Šembraj, pa polo papirja vender tudi še vzamete, evo tu rudečega, ondù plavega, morda zelenega? In zlatih pénic za orehe zlatiti? —

Ni bilo drugače, morala je mati naposled tudi to kupiti, saj je Gágelj takó ponujal, a mi smo prosili, da nismo lepše mogli. In tedàj začelo se je pripravljanje za jaslice.

Ko sem popóldne prišel iz šole domóv, hajdi k materi, da mi dadé malo pšenične moke. Stresel sem jo v stari črep, prilil malo vode, pomesil in prilepil sem pastirce na trji papir, potem pa z njimi na peč. Da bi le mogel počakati, da se posuše, vedno sem jih hodil gledat, kedàj bodo suhi, da jih začnem izrezovati. Tega opravila bi ne bil nikomur prepustil, bal sem se, da mi jih skazí in napak izreže. Bratci in sestrice so me le gledali in mi stregli pri tem opravilu, če sem kaj potreboval. Ko sem izrezal vse pastirčke, poiskal sem suho deščico. Iz nje smo izrezali klinčke, na katere smo pričvrstili pastirčke, da je postavimo v mah. Vender ali mislite, da je bilo zdaj vže vse dovršeno? —

Ej, treba je bilo še mnogo, mnogo. Kaj mislite, da se nekoliko metrov dolge verižice iz belega, plavega in rudečega papirja kar takó napravijo? A óne narezljane

papirnate vrečice, v katere se dene krompir ali pa repa, in ko pride Jezušček v hišo, najdeš notri pozlačeno jabolko? — — In ptički z zlatimi zvezdicami, zlati in srebrni ježeki iz lešnikov, a na sv. Duha, kateri visi nad mizo v podobi belega goloba, na njega sem celó jaz pozabil? Potem pa hlevček z novorojenim Detetom, z Jožefom in Marijo, z osličkom in voličkom, tudi njega je treba napraviti. Bilo je dosti delati, kaj bi tisto! —

Verižice smo delali vsi zajedno, ravno tako tudi vrečice, golobčeka sem pre-pustil sestri — ženske se v take stvari bolje razumejo — z ježeki so se mučili moji mlajši bratci, a hlevček sem napravil zopet sam in le oče mi je nekaj malega pomagal. Sveti večer, nas ni prav nič iznenadil, bili smo pripravljeni nanj.

Še nečesa je manjkalo.

— Jankec — dejal je po zajutreku oče — obleci se dobro, pojdeva v gozd. Nisem poprašal po kaj, in se hitro napravil. — Odšla sva.

Težko sva gazila sneg. Jaz komaj toliko, da sem mogel premikati nogi v ónem snegu, a vender nisem tožil, šel sem veselo. Bila sva v smrečji.

Smrečica je stala pri smrečici. Večje so se kar lesketale v sneženih biserih, a manjše se tiho klanjale pod večjimi, češ, naj jih varujejo težkega snega in hudega mraza.

— Nù, izberi si jedno! — dejal mi je oče.

— To le mi dajte! — pokazal sem na precej veliko in vzraslo smrečico.

— Ne bode dalo! — odvrnil mi je oče. Prevelika je za nas, saj bi moral Jezušček imeti poln voz daróv s seboj, ako bi hotel tako smrečico obložiti. In vi vender niste bili nič kaj pridni. —

Morda sem čutil, da oče govori resnico in izbrala sva naposled jedno od manjših. Odpravljala sva se ravno proti domu, kar se spomnim, da nama še nekaj manjka — mahú, katerega je treba pri jaslicah. A kje bi dobila zdaj mahú, ko je sneg pokrival vsako stvarco?

— Ej, zakaj se pa nisi poprej oskrbel z mahom — zmajeval je oče z ra-mami. — Saj si znal, da bode tudi letos Božič. Kje bodeš pa zdaj dobil mahú? —

Nič kaj nišem bil vesel. Jaslice brez mahú — kake bi to bile jaslice? In kako, da postavim zdaj pastirce? Oj, da sem to popreje vedel?

Prinesla sva smrečico domóv. To so bili bratci in sestrice vesele, ko so jo zagledali: „Smrečica je vže tù, lepa zelena smrečica — zdaj pa še Jezušček pride!“ —

Ko sva si otesla z očetom sneg od črevljev, dejal mi je oče:

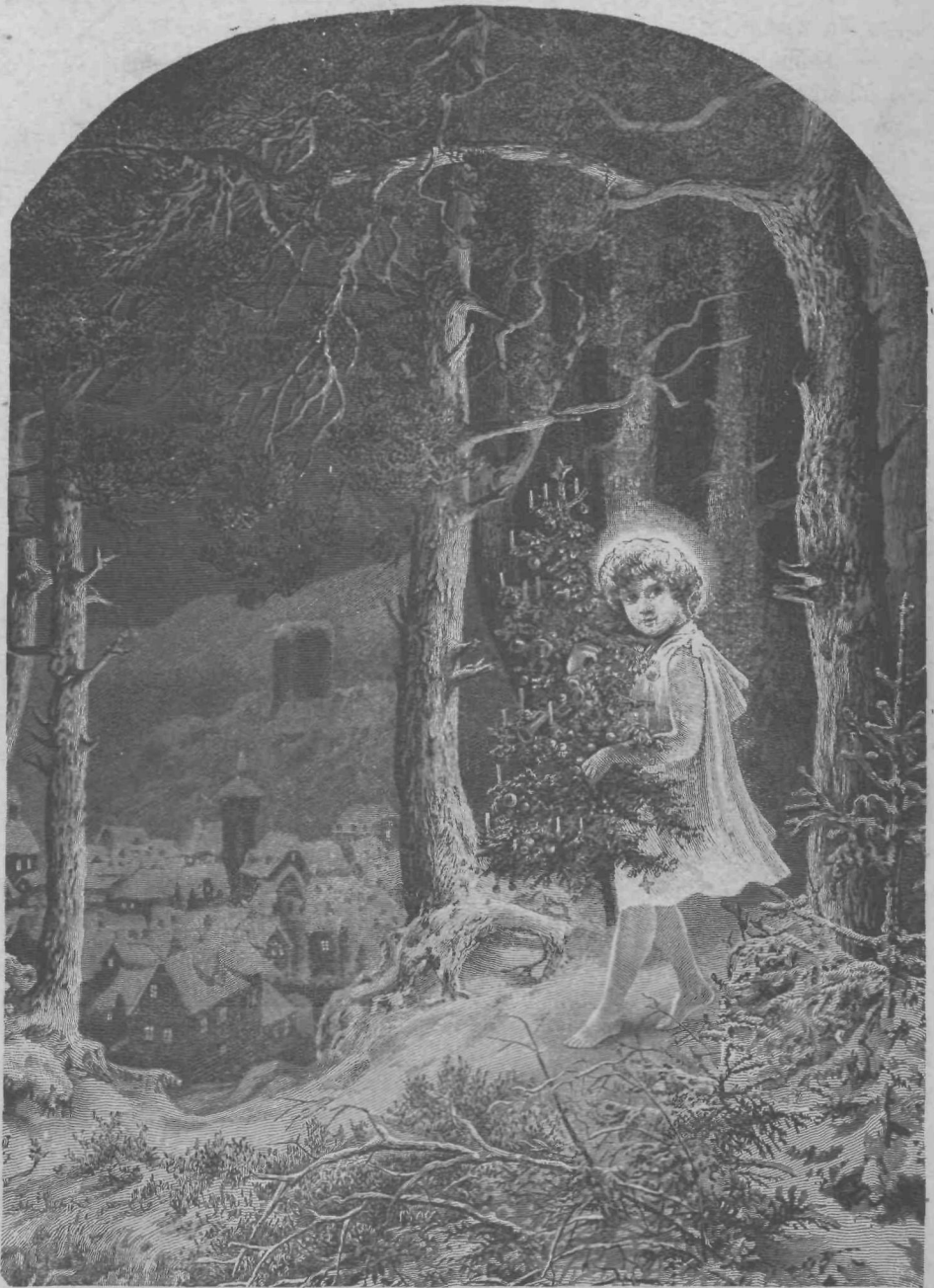
— Stopi tjà gori pod streho in prinesi doli óni zabojček v kotu!

Odšel sem in priskakal veselo doli in prinesel mahú. Bil je v zabojčku mah.

— Ko se ne bi človek sam na vse spomnil, ničesar bi ne imeli — govoril je oče. — Kdo bi zdaj vlekél mah izpod snega. Priskrbi si po letu, česar ti je treba po zimi!

In začeli smo urejevati. Na velikem oknu so bile jaslice. Hlevček smo po-ložili v sredo; iz trdega papirja smo napravili dva hribčka, pokrili ju z mahom in utaknili vanj pastirčke in ovčice. Ovčice so se mirno pasle po hribčeku, čuval jih je kodrastí psiček, a pastirci, ko so zvedeli veselo novico, da se je porodil Zve-ličar svetá, hiteli so z darovi proti betlehenskemu hlevčku. Ta je nesel jagnje, óni dvoje gosj, tretji golobčke, vsak nekaj po svojem skromnem imetku. Nad

hlevčkom je visel na tenkej nitki angeljček, a okno je bilo okrašeno s papirnatimi verižicami. Tudi strop nad mizo je bil lepo nakiten. Pokrivali so ga pozlačeni in

Sveti večer.

lepo nakiteni prtiči, a doli je viselo mnogo vsakovrstnih lepih stvari. Bila so pozlačena jabolka, posrebreni orehi, zlati in srebrni ježeki, verižice, papirnate vrečice, a v sredi sv. Duh v podobi golobčka tako umetno napeljan, da se je vselej, ko so se

odprla vrata spustil nekoliko doli, ko so se pa zaprla, vzletel je zopet k višku proti stropu. Smrečico smo nasadili, da je čvrsto stala, nakitili jo, kar se je le najboljše dalo z verižicami, pričvrstili na njene vejice voščene svečice ter jo postavili ob miraku na mizo.

V župnem zvoniku se je oglasil zvon — Marijino pozdravljenje. Ta večer smo odmolili klečé „angeljsko česčenje,“ da nas bode Jezušček boljše ljubil, potem smo pa šli glasno moleč kropit in kadit naše stanovanje. Jaz sem nosil ponev z žrjavico, na katero smo vrgli nekoliko zrnce posvečenega kadila, sestra je nesla lonček z blagoslovljeno vodo, a oče je kropil in molil naprej, a mi za njim. Vsak kotiček smo pokropili, še celó k naši liski v hlev nismo pozabili, — da bi novo-rojeni Jezušček blagoslovil naše blago in obvaroval našo hišo vsake nesreče. Prišedši zopet v hišo, odmolili smo klečé še vse tri dele sv. rožnega venca, in potem je nastopil slovesen in vesel trenotek. Razsvetili smo božično drevesce in jaslice. Otroci smo poklekli pred jaslice in zapeli veselo péseno:

„Oj jaslice ljube,
Kakó ste lepé i. t. d.“

A peli smo pobožno in iskreno. Oj srečni otroci, bližal se je zdaj čas, da naš obišče Jezušček in nam prinese lepih, dragocenih daróv! Pridi, oj pridi Jezušček, ljubi! — —

Odhiteli smo zdaj otroci iz sobe, ker sta nam to vелеvala roditelja, le njima je dovoljeno videti Jezuščka in se z njim porazgovoriti, ker ju on vse natančno popraša, kakšni so otroci. Gorjé, če bi roditelja otroke zatožila, Jezušček bi jim prav nič ne prinesel od svojih daróv, ker on ostro zahteva, da otroci svoje roditelje slušajo v vsem, kar jim ukažejo. Roditelja sta torej ostala, a mi smo odšli v stransko sobo. O jemnasta, kako so bili dolgi óni trenotki — cela večnost. In pa strah, strah — če Jezušček nič ne prinese. Ej, ej, večkrat ni bilo vse takó, kakor bi bilo moralo biti. — — — Gledali smo na okno, češ, morda vidimo kakega angeljčka, kateri pomaga Jezuščku darove nositi. Vender videli nismo ničesar.

Da bi le vže skoraj prišel! — —

Ali kaj je to? — — Ni li bil to glas zvončka? To je bil izvestno srebrni zvonček, ker drugače bi ne bil tako čisto zapel. Roditelja sta rekla, da pridemo takrat k drevescu, ko bode odhajajoči Jezušček pozvonil. Rekli smo, da bodemo hitro skočili v veliko sobo, ko bode pozvonilo in vender zdáj — kakor da bi bili priklenjeni. Nek sveti strah nas je navdajal in boječe smo se približevali drevescu. Zagledali smo ga!

Čarobno vsa izba v svetlobi žarí,
Krasnejše gotovo pri angeljih ní!

Prekrasen pogled! Svečice se tako lepó blesté, kakor bi bile same čiste zlate zvezdice, in poprej prazna smrečica, šibi se zdaj raznih daróv. Dà, še celó vseh daróv držati ne more, nekoliko jih leži tudi po mizi. Kaj bi vam opisoval óne darove, pozabil sem vže na vsako pojedinost, a nič zato, saj jih bodete sami letos na sv. večer videli, ako bodete pridni in poslušni, prijateljčki moji. Ej tudi vas obišče Jezušček s svojimi darovi.

Bil nam je sv. večer vsem večer radosti in veselja! Prepevali smo vesele božične pésenke, čudili se krasnim darovom in poslušali razne pripovedke, katere

so pripovedovali ljudje, ki so prišli k nam v vas. Tam ob jedenajsteh uri oglasili so se vaški zvonovi in vabili pobožno ljudstvo v cerkev k polunočnicam. Mi nismo šli v cerkev, bili smo še premajhni, pa saj nas je Jezušček obiskal domá. Kaj bi tajil, óni božični večeri so mi bili najlepši večeri v mojem življenji.

Otroci moji, srečni ste, ker dobri Jezušček k vam hodi. Ostanite vedno dobri in nedolžni, pa bode Jezušček vedno pri vas ostal. In ko bodete letos zopet klečali pred jaslicami, tedaj prinesite tudi vi kako darilce ónemu malemu Jezuščku, ki leži tam v jaslicah, saj so mu prinesli tudi óni siromašni pastirji iz betlehemske okolice vsak svoj dar. A kaj mu bodete prinesli vi? Kaj drugega kakor vaše nedolžno srčee. Podajte mu je tjá v jaslice, vzprejel je bode rad, in potem zapojte veselo božično pésenco, rekoč:

„Jezušček, ti si naš bratec postal;
V jaslih ležišče si sebi postlal;
Da bi solzíce nas tvoje ganile,
Tvoje ročíce nas k sebi vabile.
O Jezušček naš, o Jezušček naš!“

Iz spominov na babico.

IV.

Nekoč pa je prišlo takó, da je bilo treba pričeti s pravo, redno šolo. Za birmo namreč smo hodili samó po dvakrat na teden „molit.“ Vsakdanja šola pa je vse kaj drugega. Nikoli ne pozabim tistega dné, ko me je peljala babica „zapisat.“ Vso skrb zá-me je prevzela materi mojej: zjutraj me je umila, počesala, zapéla gombe pri kamižoli, da sem bil lepó „prispravljen,“ poravnala klobuk na glavi, in — hajdi proti šoli!

Povedal sem vam vže, da je bila préprosta kmečka žena naša babica; vender je znala tudi z gospódo vesti se in govoríti, kakor malokdo. Da ste jo le videli, kakó se je znala napominanega jutra prikúpiti mojemu poznejšemu gospódu učitelju! Izmej vse velike množíce dečkov je poklical slednji na babičino prošnjo mene in njo prvo préd se ter me upisal, češ, „da je starim ljudem najtežje čakati z otroci.“ To se umeje po sebi, da me je babica potem še posebe priporočila varstvu in nadzorstvu učiteljevemu, govoreč modro in résno: „Ako ne bode poslušen, okuša naj palico! Nič ne škodi takemu — šiba novo mašo poje.“

Takó sem postal stalen gost v šolskih klopéh. Babica je imela vedno delo z menoj. Zjutraj me je budila, napravljala, umivala, dajala zajutrek in povijala mi v rúto kruh za proste trenutke v šoli. V plačilo sem jo vsakokrat préd odhodom objel in poljubil. Črez dan je imela zopet drugačno opravilo. Sama vsaj se je pritoževala: „da ni nikoli nobena šolska stvar, kjer bi imela bñiti, da mora človek neprenehoma pospravljati za tem igračnikom, zdaj tablico, zdaj konček črtala, zdaj abecednik. Kjer imá, ondù pustí,“ jezila se je nad menoj. „A naj bi še bilo vse to,“ običavala je pristavljati, ako bi se res kdaj kaj naučil! Toda dobro vem, da ga ne učakam, da bi znal brati.

Ob takih prilikah sem na poslednje besede čestokrat pritekel, vzel v róke svoj abecednik ter pričel glásno in počasi, kakor v šoli, čitati pred babico svoj a, i, u tako dolgo, da napósled sama ni vedela; kaj naj počne z menoj, ali se naj smeji, ali me kara.

Nekega dne je naprosila babica sosedo, da piše (tudi pisati ni znala sama) nje mlajšej hčeri, teti mojej, pismo v nemški Gradec. Razumé se, da je med tem časom spravila mene iz hiše, „da ne bi sitnosti prodajal in motil sosede v pisanji“. Toda jaz sem bil zvít in poreden, česar se pa še danes kesam. Da-si mi ni bilo nič mari, poslušal sem pri vratih, kaj li narekuje babica sosedi. In veste li, kaj je pisala teti mojej? Da hodim jaz v šolo, da sem doma sicer sila nemiren (lagala ni babica nikdar in nikomur), ali v šoli da nekaj obetam; naj mi torej kupi teta lepo šolsko torbico, táko, kakeršna se na hrbtu nosi z obramnicami, in naj še kaj vánjo vtakne ter mi pošlje, da bodem bolj vesel. Mislite si dobre moje babice! —

Za tri dni je vže bilo vse, kakor je pisala babica. In takrat bi morali vi videti mene in njo! Ne mogli bi razsoditi, kateri se je bolj veselil torbe in púšice, črtalnikov in novega abecednika, svinčnikov in popirja in zvezkov — jaz ali ona. Neizrečeno zadovoljna sva bila obá: jaz, ker sem dobil toliko lepih stvari, babica, ker je videla mene zadovoljnega in oveseljenega.

„Gledi posljé, da bodeš priden in také hvaležen teti,“ požugala mi je dobra starka.

A jaz sem smejé se potegnil iz žepa svojo rdečo ruto, odél si ž njo preko glave hrbet ter vzkliknil, pokazávši se babici; „Priden, priden, babica — „gospod“ bodem, imam vže plašč.“

In ona se mi je nehoté vnovič nasmijala, rekoč: „Bodeš gospod, bodeš — prismoda!“ A govorila je te besede také, da se jej je na lici bralo, da jej je bila povšeči moja, če prav otroška beseda. Toda kaj, ko ni upala niti, da učaka časa, ko bodem znal brati!

Mih. O. Podtrojiški.

Svoja hvala, cena mala.

(Basen.)

Na drevesu je blebetalo mnogo srak in sračic. Razgovarjale so se ter tožile druga drugej, da njihovega glasú niti ljudje niti kdo drugi ne hvali.

„Bog si ga vedi, kako je to,“ pričnè neka stara sraka, „da naše petje ni v čisli in vender so naše melodije milejše in lepše nego li žgolenje slavčevo in skorjančevo.“

„Veste kaj?“ reče ná to najstarejša izmej vseh blebetavk — „veste kaj? Ker nihče drug našega petja ne hvali, pa ga bomo hvalile samé!“

Ta nasvet je ugajal srakam in pohvalile so modrost svoje stare tovarišice.

„O ve neumnice!“ zakriči zdaj lisica rujavka, ki je stala pod drevesom in poslušala njihov razgovor, „kakšno korist bodete imele od tega? Ali ne veste, da se svoja hvala po blatu valja?“

Anton Kosi.

Prirodopisno-natoroznansko polje.

Največja ptica.

Afriki in Aziji, ne toliko v Ameriki, so mnogi kraji, po katerih ni vode, nego sama krševina in pesek. Zna se, da po takih krajih je tudi rastlinstvo, če ga je sploh kaj, jako borno in krčljivo. Ker je zemlja po takih krajih popolnoma neplodna, ne morejo tu ljudje živeti. Take kraje imenujemo pustinje. Največja taka pustinja na zemlji je v Afriki mej Egiptom in Atlantskim oceanom, Berberijo in Sudanom razprostrta. Ta pustinja se imenuje Sahara.

Da-si po takih pustih in neplodnih krajih ni nobenega gozda in nobene trave, le tu pa tam kako grmičevje in kaka neznatna rastlinica, vendar živé tu noji, mrhojedci, gazele, žirafe, hijene, panterji ali afrikanski tigri, šakali, levi in velblodi, ki se po pravici imenujejo: „pustinske ladije.“

Denašnja podoba vam kaže tako pustinjo z nekoliko noji, ki si iščejo hrane. Noj je največja ptica, visok je dva in pol metra. Glavo ima majheno, golo in plôsko, ki je nasajena na dolgem, jako gibičnem in tudi golem vratu. Truplo mu je pokrito z mehkim in jako rahlim perjem. Repna in letalna peresa so mahadrava in púhasta, bela, krasna in dragocena.

Noji se hranijo s travo, žitom, ovočjem, listjem, a vrhu tega požirajo tudi kamenčke, črepine, steklo, žreblje in les, ter jim vse to prav nič ne škoduje.

Marsikdo bi si mislil, da je noj jako požrešna žival, ali temu ni tako; ono malo hrane, kar jo sné ta ptica, ni v nobenej primeri z velikostjo njenega telesa. In če se pomisli, da noj živi v takih krajih naše zemlje, v katerih skoraj nič ne

rase, ki imajo ubogo malo hrane bodi si za katero koli žival, moramo priznati, da se tako velika žival, kakeršna je noj, z vsako, tudi najbórnejšo hrano zadovoljuje.

Noji živé v družbi ponajveč v Afriki in južnej Aziji, neka vrsta teh orjakov pa živi tudi v južnej Ameriki in se imenuje „Nandu.“

Plitka jama v pesku je nojem gnezdo, v katero položi samica 15—18 belkastih, po 1·5 kilograma, rekši po 2 funta. težkih jajec, katerih jedno samo zaleže toliko, kolikor 24 kokošnjih. Jajčja lupina je trda, zato jo rabijo ondotni prebivalci za posode.

Zaradi telesne teže ne morejo noji leteti, zato pa so toliko urnejši v nogah; tekó, da jih konj komaj dohaja. Perje iz repa in perot, ki je belo kakor sneg, rabi se v nakit ženskih klobukov in je zeló drago.

Noji so sicer boječji, ali vender modri in previdni. Mladi se udomačijo, in potlej lahko na njem jezdiš, kakor na kakem konji. Hrane mu je treba na dan po 2 kilograma; najraje ima ječmen. Vode popije na dan po 12 litrov, a rad se v njej tudi koplje.

—é.

Knez Schwarzenberg, vojskovodja avstrijski in Blücher, vojskovodja pruski.

Dné 29. januarja 1814. l. je natepel Napoleon pruskega generala Blücherja pri mestu Brien (Brienne) na Francoskem. Težko je dejalo staremu junaku, da se je moral umakniti sovražniku. V tem mu pride na pomoč avstrijska vojska pod poveljništvom kneza Schwarzenberga. Ta zbere obe vojski, razpostavi ju previdno po hólmeih blizu Briena in uredi vse takó, da je bila zmaga gotova. Da bi dal Blücherju priliko oprati prejšnjo sramoto, odstopi mu poveljništvo za dan bitve. Ali starec je bil slabe volje, skelelo ga je še vedno, da se je moral umakniti pred tremi dnevi. Obotavljal se je napasti Napoleona dné 1. februarja 1814. l. Vže se je začenjala priprava za boj, kar vpraša kneza: „Ali hočete res, naj ga primem? Prijel ga bodem, ali tepena bodeva, priložnost ni dobra!“ — „Ne vem kako morete trditi to!“ odgovori mu knez. „Mi stojimo na gričih tako dobro, da si ne moremo misliti bolje lege. Napoleon stoji pred nami na ravnem, v pólukrogu je razpostavil svoje, pa jih ima trikrat manje nego li mi. Zakaj bi prilika ne bila dobra?“ Čmerno odgovori Prus: „Pota so slaba, s topovi ne bomo mogli naprej!“ — „Tim bolje,“ odgovori Avstrijec, „zato bomo dobili francoske topove v pest!“

Blücherju so bile po godu te besede. Začne se boj. Avstrijci in Prusi potolčejo Napoleona.

Fr. Hubad.

Listje in cvetje.

Rešitev spomenika in rebusa v 11. „Vrtčevem“ listu.

Rešitev spomenika:

Rešitve nismo dobili nobene.

Rešitev rebusa:

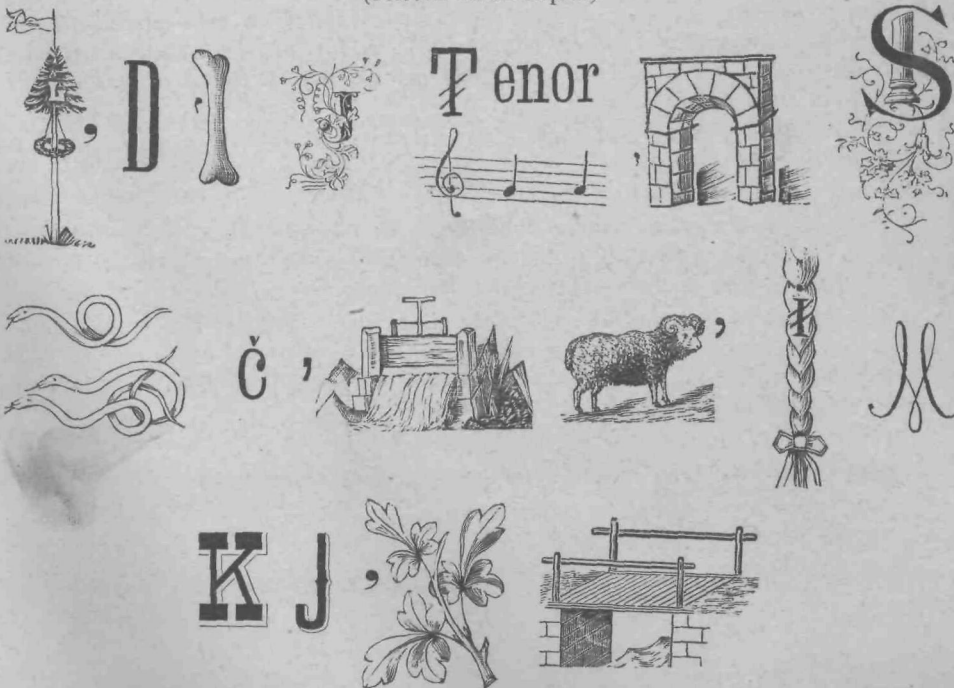
Snaga in red vzdržuje svet, nered in nemir pogube je vir.

Prav so ga rešili: Gg. Sim. Punčuh, naduč. v Slavini; Domic. Serajnik, naduč. na Ptujski gori; Jos. Vidic, naduč. v Št. Pavlu v Savinjski dolini; Teodor Weinbart, naduč. na Dornovi pri Ptuji; Fr. Žnideršič v Il. Bistrici; Jos. Kumar in Jernej Pirc v Idriji; Fr. Lavtizar, uč. pripr. v Ljubljani; Fran Šivilaskup v Horjulu; Dragočin Koderman v Frankolovem (Štir.); Hugo Peternel in Avgust Rozina, dijaka v Celji; Tugomir Dergane in Emerik Triller, dijaka v Rudolfovem; Teodor Tomšič, učenec v Vipavi; Gregorij Koželj, učitelj pri sv. Gotthardu. — Gospa Ivana in gospd. Amalija Šket v Dramljah (Štir.); Irma Pirjevec, v Gmundnu (Gor. Avstr.); Josipina Sajnkovič v Središči (Štir.); Marija Leben v Horjulu; Josipina Koderman v Frankolovem (Štir.); Emica Banko in Fanika Rode, učenki na Dobrni (Štir.).

Is · Iz preteklega leta 1890 imamo še nekoliko nepopolnih „Vrtčevih“ letnikov na razpolaganje. Manjka samo **število 3**. Kdor želi tak nepopolen letnik imeti, pošlje se mu poštneine prost za **80 krajcarjev**.

Rebus.

(Priobčil Anton Zupan.)

(Rešitev in imena rešilcev v prihodnjem listu.)

Vabilo k naročbi.

Denašnji list zvršuje **jedno in dvajseto „Vrtčevo“ leto**, in ako Bog dá, začne „Vrtec“ s prihodnjim letom **svoj dva in dvajseti tečaj**.

Predno vabimo k norej naročbi, sveta dolžnost nam je, da se prav iskreno zahvalimo vsem ónim našim in „Vrtčevim“ prijateljem, ki so nam z naročnino in nabiranjem naročnikov v to pripomogli, da se je „Vrtec“ mej našo dobro slovensko mladino širil ter se vžé jedna in dvajset let tudi ohranil. Ti naši prijatelji, tega smo si svésti, skrbeli bodo tudi še dalje, da se „Vrtcu“ njegov obstanek zagotovi. A tudi mi od svoje stráni smo si prizadejali vse, da bi, kolikor mogoče, zadovoljili svojim prijateljem in naročnikom. Da-si je bilo naše podjéte v preteklih letih silno težavno, vender se nismo bali ne truda ne obilih troškov pri „Vrtčevem“ izdavanji in uređovanji. Še vsako leto se je nabralo toliko naročnikov, da smo list izdajali, da-si težavno, a vender brez kake gmotne izgube. V prvej vrsti gre tedaj hvala vsem ónim rodoljubom in prijateljem naše slovenske mladine, ki so naš list podpirali z **rédno** naročnino; ako bi teh ne bilo, tudi bi ne imel zdaj „Vrtec“ ónih tól v našem národu, kakor jih imá; od vseh strani nam dohajajo poročila, da se je „Vrtec“ našej mladini takó omilil, da ga povsod z veseljem čitajo.

Zatorej se hočemo v bodočem letu zopet žrtovati v **dušni in telesni** prid naše slovenske mladine. Skrbeti hočemo tudi v prihodnje, da se nam naša nežna mladina ne iznevéri, ne iztují in ne okúži v sedanjih jako burnih časih, nego da raste Bógu in ljudém na čast in veselje ter v korist in blagor drage nam domovine.

Da pa to svojo težavno nalogo srečno **izvédemo**, **prósimo vsakega pravega rodoljuba in prijatelja slovenske mladine, naj nam ne vzkráti svoje podpore, temveč prizadeva naj si, da nam še vsaj po jednega novega naročnika pridobi**. Kdor se ne more sam naročiti na naš list, prosimo ga, naj ga kómu drugemu priporočí v podporo in naročbo.

Brez obile naročnine **dobrega** lista izdajati ne moremo, a **slabega** lista izdajali ne bi radi; zatorej se nadejamo, da naša prošnja do slovenskih rodoljubov in prijateljev slovenske mladine ne ostane brez uspeha.

Program našemu listu ostane tudi bodoče leto neizpremenen, to je, kakor do sikh dob, takó ostane „Vrtec“ tudi v prihodnjem letu še vedno to, v kar je odmenjen: **slovenskeje mladini v pouk in zabavo**.

Prizadevali si bodemo, da bođe vsak njegov list z bodočim letom zanimiv ne samó po vsebini, nego tudi po različnosti sestavkov. Vsebina mu bođe taka, da bođe ustrezal malej a tudi bolj odraslej slovenskeje mladini, slovenskim učiteljem, starišem in sploh odgojiteljem mladine.

Cena „Vrtčeva“ ostane še vedno ista, namreč:

Za vse leto 2 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 30 kr.

Naročnina naj se nam še **ta mesec** pošlje, da bodemo znali prirediti primerno število listov.

Uredništvo „Vrtčevo“

mestni trg štev. 23 v Ljubljani.

„Vrtec“ izhaja 1. dné vsacega meseca in stoji za vse leto 2 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 30 kr. Napis: Upravništvo „Vrtčevo“, mestni trg, štev. 23 v Ljubljani (Laibach).

Izdajatelj, založnik in urednik **Ivan Tomšič**. — Natisnila Klein in Kovač v Ljubljani.